

УДК [378.126+373.3]:004

*Євгенія Маркова,
асистент кафедри фундаментальних
та інженерно-педагогічних дисциплін
Бердянського державного
педагогічного університету*

З ДОСВІДУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО РОЗРОБКИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ЗАСОБАМИ MS WORD

У статті розглядається питання підготовки майбутніх учителів початкової школи до створення тестових завдань засобами MS Word у ході базової інформатичної підготовки. Проаналізовано методику навчання майбутніх учителів початкової ланки освіти основам розробки тестових завдань, зокрема запропоновано механізми формування комплексних навичок роботи зі складним інструментарієм: формами, шаблонами, таблицями, графікою.

Ключові слова: *тестові завдання, засоби MS Word, підготовка вчителів.*

В статье рассматривается вопрос подготовки будущих учителей начальной школы к созданию тестовых заданий средствами MS Word в ходе базовой информационной подготовки. Проанализирована методика обучения будущих учителей начального звена образования основам разработки тестовых заданий, в частности предложены механизмы формирования комплексных навыков работы со сложным инструментарием: формами, шаблонами, таблицами, графикой.

Ключевые слова: *тестовые задания, средства MS Word, подготовка учителей.*

Questions of preparation future elementary school teachers to creating test items by means of MS Word at basic information training are disclosed in the article. Methodology of training future elementary school teachers of education by bases of testing items is analysed, particularly mechanisms of forming complex skills of work with hard instruments are suggested: by forms, examples, graphic.

Key words: *testings, MS Word tools, teachers' training.*

Пошук досконалих методів вимірювання рівня навчальних досягнень учнів на сучасному етапі розвитку інформаційних технологій набуває надзвичайної актуальності, оскільки об'єктивізація процесу вимірювання,

забезпечуючи зворотний зв'язок, дає можливість координувати цей розвиток. Тож, об'єктивні та точні методи вимірювання й оцінювання знань стають однією з рушійних сил наукового прогресу.

Порівняльний аналіз методів вимірювання рівня навчальних компетентностей, які використовуються в сучасній педагогіці, – усного опитування, письмової роботи, інтерв'ю та тестування свідчить про те, що останній метод більш, ніж інші, відповідає критеріям якості при визначенні рівня теоретичних знань, умінь і навичок учнів.

Використання тестів у навчальному процесі надійно увійшло у світову педагогічну практику. В Україні цей процес також набирає обертів: розвиваються наші уявлення про призначення та педагогічні можливості тестів, форми тестів, формати запитань, методи обробки результатів тестування та їх інтерпретації.

З огляду на вищесказане питання підготовки майбутніх вчителів до розробки тестових завдань засобами MS Word під час базової інформатичної підготовки є доволі актуальним.

Різні аспекти розв'язування проблем підготовки майбутніх учителів до застосування інформаційно-комунікаційних технологій в організації контролю певною мірою представлені у наукових дослідженнях ряду вчених. Ключові питання інформатизації освіти, аналіз педагогічного потенціалу інформатизації навчального процесу розглядалися у працях Н. Апатової, Л. Білоусової, В. Бикова, І. Булах, А. Єршова, М. Жалдака, Б. Житомирського, Ю. Жука, В. Клочка, М. Лапчика, Г. Михаліна, В. Монахова, Н. Морзе, С. Ракова, Ю. Рамського, С. Семерікова, О. Співаковського, М. Шкіля та ін. Психологічні аспекти використання сучасних інформаційних технологій у навчальному процесі досліджувались в роботах В. Безпалька, В. Бондаровської, П. Гальперіна, В. Зінченка, О. Леонтєва, Ю. Машбиця, В. Паламарчук, Л. Прокопенка, В. Рубцова, Н. Тализіної та ін.

Проблема методичного забезпечення процесу навчання та контролю засвоєння навчального матеріалу в Україні висвітлювалася у дослідженнях П. Атаманчука, Л. Благодаренко, О. Бугайова, Г. Бушка, С. Величка, М. Головка, С. Гончаренка, І. Горбачука, Г. Грищенко, О. Іваницького, А. Касперського, Е. Коршака, Д. Костюкевича, О. Ляшенка, М. Мартинюка, А. Павленка, Ю. Пасічника, В. Савченка, М. Садового, О. Сергєєва, В. Сергієнка, В. Сиротюка, В. Сумського, Б. Суся, І. Тичини, В. Шарко, М. Шута та багатьох інших науковців, які зробили значний внесок у розвиток сучасної середньої та вищої освіти.

Основні теоретичні засади педагогічних теорій навчання та діагностики рівня засвоєння знань розроблялися В. Аванесовим, А. Алексюком, А. Анастасі, С. Архангельським, Ю. Бабанським, В. Безпалько, І. Булах, Дж. Гласом, К. Інгенкампом, І. Лернером, Г. Рашем, Є. Машбицем,

Н. Субеттом, Н. Тализіною, М. Челишковою.

Більшість науковців приділяють увагу розгляду особливостей здійснення комп'ютерного тестування у загальноосвітніх або вищих навчальних закладах, а питанню підготовки майбутніх педагогів до організації тестового контролю засобами ІКТ приділяється недостатня увага. Тож ряд аспектів потребує подальшого вивчення.

Метою цієї статті є ознайомлення з досвідом підготовки майбутніх вчителів початкової школи до розробки тестових завдань засобами MS Word.

Підготовлений вчитель, який володіє інформаційно-комунікаційними технологіями, повинен використовувати комп'ютер як знаряддя, здатне полегшити, майже повністю автоматизувати копітку працю підготовки до занять. Йому стануть у пригоді універсальні програмні пакети електронної верстки тексту, книжкової ілюстрації, комп'ютерної анімації тощо.

Використання комп'ютера як інструменту автоматизації підготовки та пред'явлення традиційних дидактичних матеріалів повинне базуватися на знанні вчителями методів і прийомів роботи зі стандартними програмними засобами.

Зокрема, текстовий процесор Word, крім засобів для роботи з лінійним текстом, має потужні можливості для створення комплексних документів складної структури, які можуть містити нестандартні символи і позначення, нелінійне розташування тексту, різні елементи табличного та графічного оформлення (а саме такий вигляд повинні мати наочні посібники для школярів – чіткий, виразний, привабливий, зрозумілий, з великою кількістю візуальної інформації). Однак, у багатьох користувачів, які набули основних навичок роботи з комп'ютером, при переході до створення комплексних документів складної структури часто виникають ускладнення, які пояснюються тим, що необхідно використовувати деякі інструменти нестандартним способом або в незвичній комбінації.

При розробці різних видів дидактичних матеріалів до уроків зразки завдань добираються із традиційних шкільних посібників чи проектуються майбутніми вчителями за власним розсудом. Таким чином може створюватися автоматизована інформаційна база учбово-методичних розробок, які зберігаються на електронних носіях, а також за потребою подаються до друку на папері (рис. 1).

Рис. 1. Матеріали, створені у MS Word для роздруку

Під час засвоєння базового курсу інформаційних технологій в рамках модуля «Технології роботи з текстовими документами» майбутнім учителям початкової школи пропонується тема «Створення тестових завдань за допомогою форм у MS Word», в якій докладно розглядаються особливості створення тестових завдань на основі форм.

Можливості текстового редактора дозволяють створювати текстові документи складної структури, в яких використовуються такі інструменти панелі Форми – текстове поле, перемикач, поле із списком. При роботі з цими інструментами користувач може вводити текст з клавіатури лише до спеціальних полів або встановлювати позначки на прапорцях чи вибирати потрібні елементи із вставлених списків, що дозволяє використовувати їх для створення тестових завдань при самоконтролі. За допомогою зазначених елементів можна створити такі тестові завдання: з відкритою відповіддю (текстове поле); з кількома правильними відповідями (перемикач); з однією правильною відповіддю (перемикач, поле зі списком); на впорядкування елементів списку (поле із списком). Основною особливістю створення та використання таких тестових завдань в середовищі текстового редактора MS Word є організація автоматичної перевірки вибору користувачем правильної відповіді. Одним із способів автоматизації є використання макросів.

Захищений від редагування текстовий документ, введення даних у який можливе тільки в певних областях, що називають *полями*, теж отримав назву **форма**. Процесор Word має спеціальні засоби для створення форм. Розробка форми здійснюється просто – користувач готує текст

документа, вставляє у потрібні місця поля й захищає основний текст (крім полів) документа від змін. Зміни в текст можна вносити лише до незахищеної форми.

Для початку роботи з Формою, необхідно запустити редактор MS Word, в меню **Вид** вибрати команду **Панелі інструментів – Форми**. Панель **Форма** за замовчуванням містить поля трьох видів: текстові, до яких можна вводити текст фіксованої довжини, прапорці, встановлюючи які можна добирати одну чи декілька відповідей за запитання, та списки, призначені для вибору одного з пропонованих варіантів. У разі потреби додати команди можна перетягуванням їх при відкритому діалоговому вікні **Настройка** з категорії **Елементи керування** (рис. 2) на панель **Форми** і отримати її розширену компоновку (рис. 3).

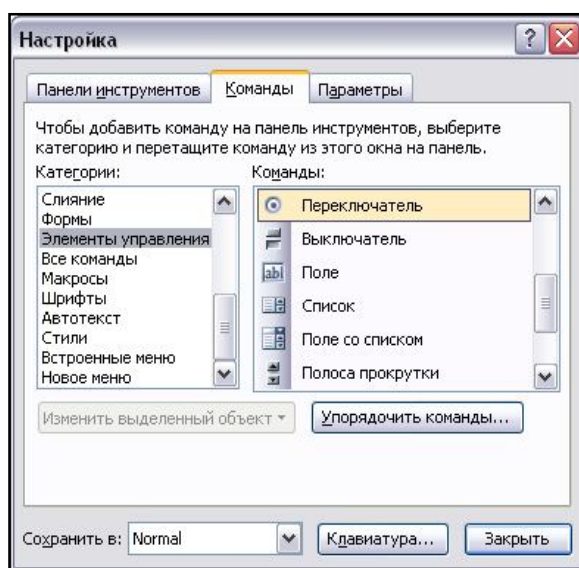

Рис. 2. Діалогове вікно Настройка

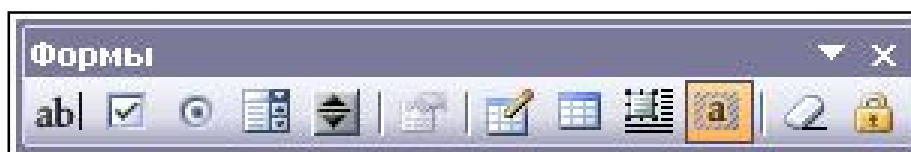

Рис. 3. Панель Форми MS Word

Розробка форми здійснюється в декілька етапів: користувач готує текст документа, вставляє у потрібні місця поля й захищає основний текст (крім полів) документа від змін.

➔ Розміщення текстових полів, прапорців і розкривних списків здійснюється наступним чином: після клацання мишкою в позиції документа, в яку потрібно вставити поле форми, виконується одна з таких дій.

Додавання текстового поля

На панелі інструментів **Форми** натиснути кнопку **Текстове поле** . Двічі клацнувши поле, можна вказати для нього значення за

замовчуванням, так що користувачам не доведеться вводити найімовірнішу відповідь, крім випадку, коли їх відповідь відрізнятиметься від стандартної.

Додавання прапорця поруч із незалежним параметром

На панелі інструментів **Форми** натиснути кнопку **Прапорець** . Цю кнопку також можна натиснути, щоб вставити прапорець поруч із елементами групи, які не є взаємовиключаючими (щоб можна було вибрати декілька параметрів).

Додавання поля з розкритим списком можливих відповідей

На панелі інструментів **Форми** натиснути кнопку **Список** . Після цього двічі клацнути поле з розкритим списком. Для додавання елемента, необхідно ввести його ім'я в полі **Елемент списку** та натиснути кнопку **Додати**.

➔ Зміна вигляду та змісту полів здійснюється таким чином.

Видалення або зміна порядку елементів у розкритому списку

Після подвійного клацання кнопкою миші на полі форми, яке потрібно змінити, відкриється вікно **Параметри поля зі списком** (рис. 4). Далі необхідно виконати будь-яку з цих дій і натиснути кнопку **ОК**:

- щоб видалити елемент, потрібно виділити його в полі **Список**, а потім натиснути кнопку **Видалити**.
- щоб перемістити елемент, слід виділити його в полі **Список**, а потім натиснути кнопку зі стрілкою у групі **Порядок**.

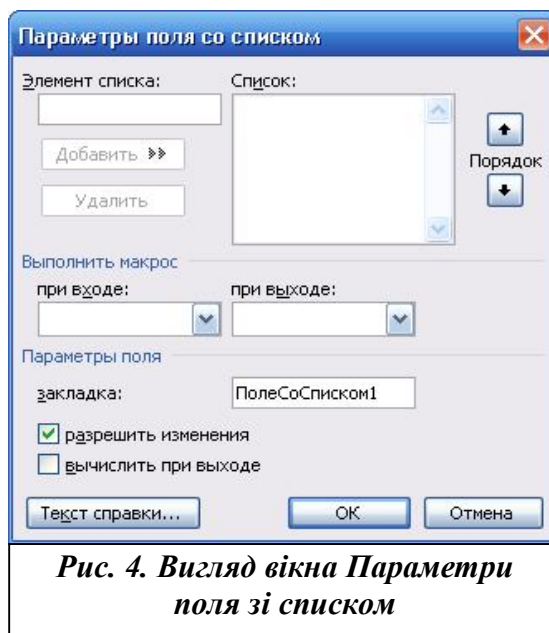

Рис. 4. Вигляд вікна Параметри поля зі списком

Зміна формату вмісту поля форми

Для зміни формату вмісту поля форми необхідно виділити поле форми, яке потрібно відформатувати, у меню **Формат** вибрати команду **Шрифт**, вибрати потрібні параметри.

Для відображення або видалення тіні на панелі інструментів **Форми** треба натиснути кнопку **Затінення полів форми** .

Щоб встановити або змінити властивості поля форми, необхідно виконати такі дії:

- Двічі клацнути поле форми, яке потрібно змінити.
- Змінити потрібні параметри та натиснути кнопку **ОК**.

Для додавання тексту довідки до елемента керування форми необхідно виконати дії:

- Двічі клацнути поле форми, до якого потрібно додати текст довідки. Наприклад, якщо клацнути по елементу текстове поле, відкриється вікно **Параметри текстового поля**.

- Натиснути кнопку **Текст довідки**, відкриється діалогове вікно **Текст довідки для поля форми**

- Щоб відобразити текст довідки в рядку стану, слід відкрити вкладку **Рядок стану**, вибрати варіант **Текст довідки** та ввести текст у полі, як показано на рис. 5.

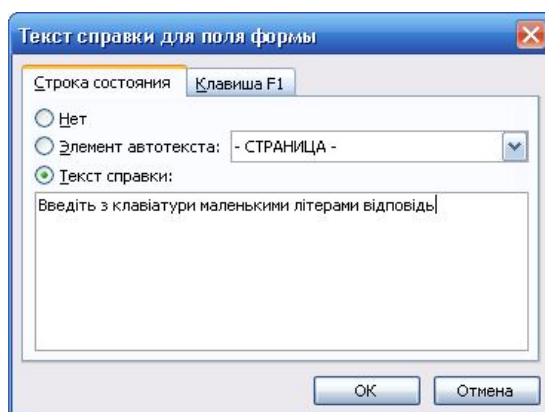

Рис. 5. Видяг вікна Текст справки для поля форми

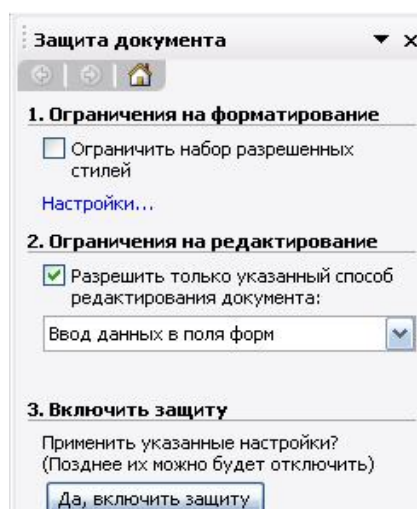

Рис. 6. Область завдань Захист документа

Щоб текст довідки відображався у вікні повідомлення при натисненні клавіші F1, необхідно відкрити вкладку **Клавіша F1**, вибрати варіант **Текст довідки** та ввести текст у полі.

➔ **Захист форми**, необхідний для унеможливлення виправлень тексту в документі форми, здійснюється наступним чином.

- Щоб встановити захист форми, потрібно клацнути на кнопці **Захист форми** панелі інструментів **Форми**. При цьому доступними на цій панелі інструментів для користувача лишаються тільки дві кнопки **Захист** та **Затінення полів**.

- Для того, щоб лише ті користувачі, які знають пароль, могли зняти захист і змінити форму, під час встановлення захисту потрібно ввести пароль. Для цього ще до натискання кнопки **Захист форми** слід в меню **Сервіс** вибрати команду **Захистити документ**. На екрані відобразиться відповідна область завдань.

- В області **Обмеження редагування** слід встановити прапорець **Дозволити лише вказаний спосіб редагування документа** і вибрати у списку елемент **Ввід даних у поля форм**.

- В області **Увімкнути захист** необхідно клацнути на кнопці **Так, увімкнути захист** і в діалоговому вікні **Увімкнути захист** ввести пароль у поле **Новий пароль (необов'язковий)**. Далі потрібно ввести той самий пароль ще раз у поле **Підтвердження пароля** (рис. 7). Користувачі, яким пароль невідомий, зможуть вводити дані в поле форми, але не зможуть змінювати інші її елементи (текст, малюнки, таблиці тощо).

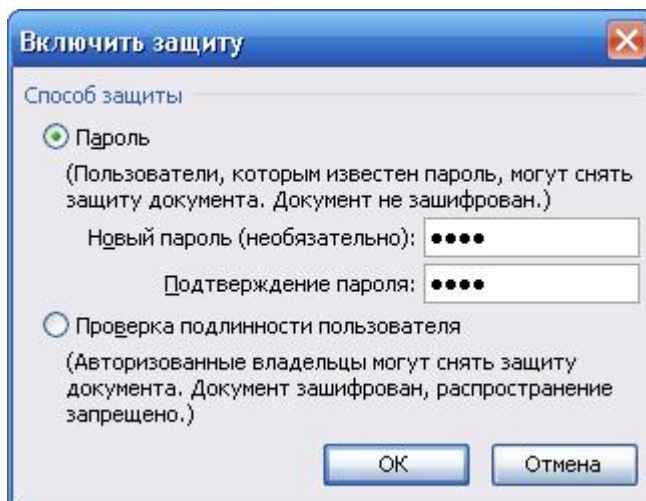

Рис. 7. Видяг вікна Ввімкнути захист

- Для захисту всієї форми необхідно клацнути на кнопці **ОК**. Якщо захист форми встановлено і в її поля введено текст, а після цього захист форми знято, то після повторного встановлення захисту форми автоматично відновлюється початковий стан усіх її полів. Відновити

початковий стан полів форми можна також, клацнувши на кнопці **Очистити поля форми** на панелі інструментів **Форми**.

Під час підсумкової контрольної роботи кожен студент повинен створити тестові завдання різного типу з використанням форм для здійснення контролю за рівнем навчальних досягнень з обраної теми (за основними предметами початкової школи) або для розвитку та відпочинку молодших школярів. На рис. 8, 9 наведені зразки тестових завдань розроблені студентами другого курсу спеціальності 6.010102 Початкова освіта.

Казковий тест
Народна казка «Колобок»

1. Прочитай і впиши пропущене слово:
«Буди собі дід та баба та дожились уже до того, що й хліба нема. Дід і просить:
— Бабусю! Спекла б ти _____!
— Та з чого ж я спечу, які борошна нема?
— От, бабусю, іди в хилуку та назмітай у засіку борошенця, то й буде _____»

2. Обери вірну відповідь:
Якої форми був колобок?
 квадратний,
 круглий,
 овальний,
 трикутний.

3. Впиши слово:
Кого із звірів колобок зустрів першим?

4. Обери вірну відповідь:
Скільки звірів колобок зустрів на дорозі?

5. Встанови послідовність зустрічі колобка із звірями!
ведмідь
лисиця
засць
вовк

6. Хто із звірів обдурив і зів колобка?
лисиця

Впиши і поставь пропущене слово:
Я від _____ втік,
То й від тебе втечу!

Рис. 8. Приклад виконаної контрольної роботи

Тест-загадка "В мире животных"

1. Длинные ушки, быстрые лапки. Серый, но не мышка. Кто это?..
 зайчишка
 белка
 кот
 волк

2. Рыжая плутовка, спряталась под елкой. Зайца ждёт хитрюга та. Как зовут ее?
 лиса
 слон
 носорог

3. Серый, страшный и переполох. Все зверята зубастый проглотил разбежался. Манушел зверят тех..
 журавлюк
 мышь
 волк
 конь

4. Бурый, косопалый по лесу бредёт. Любит "одолежить" он у лесных пчел
 ёжик
 олень
 козёл
 медведь

5. Колоч он, но не ёлочка, в иголках, но не сосенка. В клубок свернётся может. Конечно, это..
 поросёнок
 ёжик
 ягненок
 лев

6. Ку-ка-ре-ку кричит он звонко, хлопает крыльями грохоч-грохоч, курочек верный пастух, как зовут его?
 петух
 тигр
 волк
 кот

Впиши и поставь пропущенное слово
Явил очень, очень, стать шашлыком совсем не хочет, среди ярок - великан,
его _____
напишите последовательность цветов радуги
зелёный
жёлтый
зелёный
оранжевый
синий
красный

Рис. 9. Приклад виконаної контрольної роботи

Підготовлений вчитель, який володіє комп'ютерними технологіями, повинен використовувати комп'ютер як знаряддя, здатне полегшити, майже повністю автоматизувати копітку працю підготовки до занять та раціонального проведення оцінювання. Пропонована методика навчання майбутніх учителів початкової школи основам розробки тестових завдань засобами MS Word дозволяє їм відпрацювати комплексні навички роботи зі складним інструментарієм: формами, шаблонами, таблицями, графікою, які в подальшому стануть їм у нагоді при організації педагогічного оцінювання засобами ІКТ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Смирнова-Трибульська Є. М. Інформаційно-комунікаційні технології в професійній діяльності вчителя : посібник для вчителів / Є. М. Смирнова-Трибульська ; наук. ред. проф. М. І. Жалдак. – Херсон : Видавництво «Айлант», 2007. – 560 с.
2. Шевчук Л. Д. Діагностика якості підготовки майбутніх вчителів технологій з прикладної інформатики / Л. Д. Шевчук // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. – Випуск 22 : збірник наукових праць ; за ред. В. П. Сергієнка. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – С. 543–548.
3. Шиман О. І. Практичний курс з використання сучасних інформаційних технологій : навчальний посібник для студентів гуманітарних спеціальностей педагогічних ВНЗ / О. І. Шиман – Запоріжжя «Просвіта», 2009. – 157 с.